

Riktlinjer

Riktlinjer för jämställdhet i processen finansiera forskning

Bakgrund och syfte

Vetenskapsrådets instruktion (2009:975) 2 § 12 anger att myndigheten ska integrera ett jämställdhetsperspektiv i sin verksamhet och främja jämställdhet vid fördelning av forskningsmedel. Vetenskapsrådets policy för jämställdhetsintegrering beskriver myndighetens förhållningssätt till jämställdhet på ett övergripande plan.

Dessa riktlinjer kompletterar policyn och förtydligar hur jämställdhet ska hanteras i processen finansiera forskning. Vetenskapsrådet ska arbeta för att riktlinjerna beaktas även i nationella och internationella samarbeten som myndigheten deltar i. Riktlinjerna vänder sig till såväl ämnesråd, råd och kommittéer (ÄRK), som den personal som arbetar inom processen finansiera forskning.

Övergripande målsättningar

Riktlinjerna ska säkerställa att beredningen av ansökningar om forskningsmedel är jämställd. Vetenskapsrådet ska

- uppnå och behålla en jämn könsfördelning i sina beredningsgrupper
- ha samma beviljandegrad för kvinnor och män och samma genomsnittliga storlek på bidragsbeloppen till kvinnor och män med hänsyn tagen till forskningens karaktär och till stödformen
- uppmärksamma och förebygga omedveten partiskhet och förutfattade meningar baserat på kön vid fördelningen av forskningsmedel

Jämställdhet i processen finansiera forskning

En jämställd beredning kräver att jämställdhetsaspekterna beaktas genom hela processen finansiera forskning. Det inkluderar planeringsstadiet, utbildning och information till Vetenskapsrådets personal och ledamöter, det enskilda granskningsarbetet, själva beredningsgruppsmötena, beslut och uppföljning.

Förberedelse för utlysning och beredning

I planering av nya utlysningar och inriktningar bör styrelsen, ämnesråd, råd och kommittéer (SÄRK) beakta jämställdhetsaspekter, exempelvis genom att ta hänsyn till andelen kvinnor och män bland de potentiellt sökande forskarna. SÄRK bör sträva efter att andelen kvinnor och män bland de som söker bidrag motsvarar kvinnors och mäns andelar bland de potentiellt sökande forskarna, samt säkerställa att krav i samband med beslut om bidragsform inte missgynnar någon kategori. Jämställdhet bör även beaktas i utformningen av beredningen, såsom i hur bedömningskriterier utformas och/eller viktas.

Tillsättning av beredningsgrupper

Beredningsgrupper ska ha en jämn könsfördelning. Jämn könsfördelning anses råda i en grupp när endera könet utgör minst 40 % av ledamöterna.

Innan beredningsgrupper tillsätts av ett ÄRK, ska könsfördelningen övervägas sett till enskilda beredningsgrupper, sett till totalen och särskilt avseende ordförandeposterna. Om den föreslagna sammansättningen av en beredningsgrupp, respektive förslaget till beredningsgruppsordföranden, ligger utanför intervallet 40-60 % ska detta framgå av beslutsunderlaget. I underlaget ska det också finnas en motivering till eventuell avvikelse. Avvikelser ska dock i möjligaste mån undvikas genom att till exempel ta hänsyn till möjligheterna att bredda rekryteringen med internationella ledamöter.

Bedömning av ansökningar

Bedömningen av forskares kompetens är ett kriterium där förutfattade meningar har stor risk att få genomslag. ÄRK ska därför beakta jämställdhetsaspekter i instruktioner kring bedömning av meriter, så att dessa inte missgynnar något kön. I den individuella bedömningen av ansökningar, liksom i diskussioner vid beredningsgruppsmöten gäller att endast de "forskningsaktiva" åren ska beaktas vid bedömningen av den vetenskapliga produktionens omfattning. Det här betyder att till exempel tid för föräldraledighet, ledighet på grund av egen eller anhörigs sjukdom eller andra liknande omständigheter (inklusive sådana som kan vara aktuella för ett specifikt område/ÄRK) ska räknas bort.

Utbildning och information

Beredningsgrupperna ska inför och under beredningsarbetet få information om de riktlinjer för jämställdhet som gäller, bland annat via beredningshandböcker, liksom hur de praktiskt ska tillämpas i den aktuella beredningen.

Sällningsförfarande

Om sällning av ansökningar genomförs ska de ansökningar som inte sällas omfatta såväl kvinnor och män i så stor grad att det finns goda förutsättningar för ett jämställt utfall i relation till söktrycket. Eventuella avvikelser från denna princip bör motiveras.

Beredningsgruppsmötets genomförande

För att undvika fokus på könstillhörighet ska sökandes könstillhörighet samt förnamn inte vara synligt i det mötesunderlag som presenteras under diskussionen av ansökningar vid beredningsgruppsmötet.

Vetenskapsrådets personal och ÄRK:s observatörer ska vara uppmärksamma på eventuella skevheter i diskussionerna baserat på kön och vidta lämpliga åtgärder.

Målsättningen är att ha samma beviljandegrader för kvinnor och män inom ett område. Då ansökningar av likvärdig kvalitet ställs mot varandra vid prioriteringen av ansökningar inom en beredningsgrupp ska därför den ansökan prioriteras som ger ett jämnare utfall i fråga om beviljandegrad. SÄRK ska ge beredningsgruppen instruktioner för hur likvärdig kvalitet ska tolkas.

I det fall det är stora skillnader i antal ansökningar från kvinnor respektive män till beredningsgruppen (endera könet utgör 20% eller mindre av sökanden till beredningsgruppen) kan prioritering av enstaka sökande få stor påverkan på beviljandegraden. I dessa fall kan ett undantag göras från målsättningen om att uppnå samma beviljandegrad, under förutsättning att det kön som har färre sökande till beredningsgruppen inte missgynnas. Detta kan göras i syfte att främja jämställdhet inom området i stort.

Innan en beredningsgrupp fastställer sitt förslag till beslut om att bevilja medel (rangordningslista eller motsvarande) ska beviljandegrad och, i förekommande fall, den genomsnittliga bidragsstorleken räknas ut för kvinnor respektive män. Eventuella skillnader ska kommenteras av beredningsgruppen.

Beslut om att bevilja medel

Beredningsgruppernas förslag om bidragsbeslut i ett jämställdhetsperspektiv ska föredras för respektive ÄRK. Eventuella skillnader i beviljandegrad och genomsnittligt bidragsbelopp mellan kvinnor och män ska belysas och motiveras. Dessa föredragningar ska ske innan ÄRK fattar beslut.

ÄRK:s beslut ska beakta riktlinjernas övergripande målsättning om samma beviljandegrad för kvinnor och män och samma genomsnittliga storlek på bidragsbeloppen till kvinnor och män med hänsyn tagen till forskningens karaktär och till stödformen.

Åtterrapporering och uppföljning

Vetenskapsrådet ska följa upp i vilken utsträckning jämställdhet uppnåtts vid fördelning av forskningsmedel. Andel kvinnor och män som söker i relation till andelen bland de som kan anses vara potentiellt sökande forskare bör också redovisas. Hur jämställdhet hanteras på beredningsgruppsmöten och i bedömning av ansökningar bör följas upp regelbundet, exempelvis i form av så kallade jämställdhetsobservationer som Vetenskapsrådet genomför i analys- och utvärderingssyfte.

Respektive ÄRK:s årliga presentation för styrelsen av utfallet av årets utlysningar ska omfatta en bedömning av resultatet ur jämställdhetssynpunkt. I denna ska också inkluderas en analys av orsaker och eventuella åtgärder om utfallet inte är tillfredsställande ur ett jämställdhetsperspektiv.

Giltighetstid

Beslut om riktlinjer för jämställdhet i beredningen av ansökningar gäller från och med den 19 februari 2024 och tillsvidare. Riktlinjerna ska revideras vid behov.